

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (aštuntoji kolegija) NUTARTIS

2023 m. balandžio 26 d. *

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnis – Imigracijos politika – Direktyva 2008/115/EB – Bendri nelegaliai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartai ir tvarka valstybėse narėse – 6 straipsnio 2 dalis – Sprendimas grąžinti, kartu nustatant draudimą atvykti į šalį trejus metus – Trečiosios šalies pilietis, turintis kitos valstybės narės išduotą galiojančią leidimą joje gyventi – Nacionalinės policijos institucijos nesuteikta galimybė šiam piliečiui išvykti į tos kitos valstybės narės teritoriją prieš priimant sprendimą jį grąžinti“

Byloje C-629/22

dėl *Förvaltningsrätten i Göteborg, migrationsdomstolen* (Gėteborgo administracinis teismas, nagrinėjantis bylas imigracijos srityje, Švedija) 2022 m. rugsėjo 27 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2022 m. spalio 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

A. L.

prieš

Migrationsverket

TEISINGUMO TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkas M. Safjan (pranešėjas), teisėjai N. Piçarra ir N. Jääskinen,

generalinis advokatas P. Pikamäe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į tai, kad išklašius generalinį advokatą nuspręsta priimti sprendimą motyvuota nutartimi pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį,

priima šią

* Proceso kalba: švedų.

Nutartį

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98) 6 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant trečiosios šalies piliečio A. L., neteisėtai esančio Švedijos teritorijoje, ir *Migrationsverket* (Migracijos tarnyba, Švedija) ginčą dėl pastarosios sprendimo atmesti A. L. administracinį skundą, pateiktą dėl Švedijos policijos institucijos priimto sprendimo jį grąžinti ir dėl kartu jam nustatyto draudimo atvykti į Švediją.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2008/115 1 straipsnyje „Objektas“ nustatyta:

„Šia direktyva nustatomi bendri standartai ir tvarka, taikomi valstybėse narėse, grąžinant neteisėtai esančius trečiųjų šalių piliečius, remiantis pagrindinėmis teisėmis kaip Bendrijos ir tarptautinės teisės bendraisiais principais, įskaitant pabėgėlių apsaugos ir žmogaus teisių reikalavimus.“

- 4 Šios direktyvos 2 straipsnio „Taikymo sritis“ 2 dalyje numatyta:

„Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti šios direktyvos trečiųjų šalių piliečiams:

- a) kuriems atsisakyta leisti atvykti pagal [2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 562/2006, nustatančio taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą] (Šengeno sienų kodeksas) [(OL L 105, 2006, p. 1)][,] 13 straipsnį arba kuriuos kompetentingos institucijos sulaikė ar suėmė dėl neteisėto valstybės narės išorės sienos kirtimo sausuma, jūra ar oru, ir kurie po to nėra gavę leidimo ar teisės būti toje valstybėje narėje;
- b) kurie grąžinami pagal nacionalinę teisę vykdant baudžiamosios teisės sankciją arba tai yra baudžiamosios teisės sankcijos taikymo pasekmė, arba kuriems taikomos ekstradicijos procedūros.“

- 5 Minėtos direktyvos 4 straipsnyje „Palankesnės nuostatos“ nurodyta:

„1. Ši direktyva nepažeidžia palankesnių nuostatų, įtvirtintų šiuose dokumentuose:

- a) dvišaliuose ar daugiašaliuose Bendrijos ar Bendrijos ir jos valstybių narių bei vienos ar daugiau trečiųjų šalių susitarimuose;
- b) dvišaliuose ar daugiašaliuose vienos ar daugiau valstybių narių ir vienos ar daugiau trečiųjų šalių susitarimuose.

2. Ši direktyva nepažeidžia jokių trečiosios šalies piliečiui galimai palankesnių nuostatų, numatytų Bendrijos *acquis*, susijusioje su imigracija ir prieglobsčiu.

3. Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės priimti ar taikyti palankesnes nuostatas asmenims, kuriems ji yra taikoma, jei tokios nuostatos neprieštarauja šiai direktyvai.

4. Į šios direktyvos taikymo sritį nepatenkančių trečiosios šalies piliečių atžvilgiu pagal 2 straipsnio 2 dalies a punktą valstybės narės:

a) užtikrina, kad elgesys ir apsaugos lygis nebūtų mažiau palankūs negu nustatyta 8 straipsnio 4 ir 5 dalyse (priverstinių priemonių naudojimo apribojimai), 9 straipsnio 2 dalies a punkte (išsiuntimo atidėjimas), 14 straipsnio 1 dalies b ir d punktuose (neatidėliotina medicinos pagalba ir pažeidžiamų asmenų poreikių užtikrinimas) ir 16 bei 17 straipsniuose (sulaikymo sąlygos) ir

b) laikosi negražinimo principo.“

6. Tos pačios direktyvos 6 straipsnyje „Sprendimas grąžinti“ nustatyta:

„1. Valstybės narės priima sprendimą grąžinti kiekvieno trečiosios šalies piliečio, neteisėtai esančio jų teritorijoje, atžvilgiu, nepažeisdamos 2–5 dalyse nurodytų išimčių.

2. Reikalaujama, kad neteisėtai valstybės narės teritorijoje esantys trečiosios šalies piliečiai, kurie turi kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, nedelsdami išvyktų į tos kitos valstybės narės teritoriją. Kai suinteresuotas trečiosios šalies pilietis nesilaiko šio reikalavimo arba kai trečiosios šalies piliečio neatidėliotinas išvykimas yra būtinas viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo sumetimais, taikoma 1 dalis.

3. Valstybės narės gali nepriimti sprendimo grąžinti jų teritorijoje neteisėtai esantį trečiosios šalies pilietį, jei atitinkamą trečiosios šalies pilietį priima atgal kita valstybė narė pagal šios direktyvos įsigaliojimo dieną galiojančius dvišalius susitarimus ar nuostatas. Tuo atveju valstybė narė, kuri priima atgal atitinkamą trečiosios šalies pilietį, taiko 1 dalį.

4. Valstybės narės, atsižvelgdamos į asmenines, humanitares ar kitas priežastis, bet kuriuo metu gali suteikti atskirą leidimą gyventi ar kitokį leidimą, suteikiantį teisę pasilikti neteisėtai jų teritorijoje esančiam trečiosios šalies piliečiui. Tokiu atveju sprendimas grąžinti nepriimamas. Jei sprendimas grąžinti jau buvo priimtas, jis panaikinamas arba sustabdomas leidimo gyventi arba kito leidimo, suteikiančio teisę pasilikti, galiojimo laikotarpiui.

5. Jei yra pradėta procedūra valstybės narės teritorijoje neteisėtai esančiam trečiosios šalies piliečiui siekiant pratęsti leidimą gyventi ar kitokį leidimą, suteikiantį teisę pasilikti, ta valstybė narė, nepažeisdama 6 dalies, apsparsto galimybę nepriimti sprendimo grąžinti, kol bus baigta pradėta procedūra.

6. Šia direktyva valstybėms narėms neužkertamas kelias vienu administraciniu ar teismo sprendimu ar aktu priimti sprendimą užbaigti teisėtą buvimą kartu su sprendimu grąžinti ir (arba) sprendimu dėl išsiuntimo ir (arba) sprendimu uždrausti atvykti, kaip tai numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nepažeidžiant III skyriuje numatytų procesinės apsaugos priemonių arba kitų Bendrijos ir nacionalinėje teisėje numatytų atitinkamų nuostatų.“

7 Direktyvos 2008/115 11 straipsnyje „Draudimas atvykti“ numatyta:

„1. Sprendimai grąžinti priimami kartu su draudimu atvykti:

a) jei laikotarpis savanoriškai išvykti nebuvo suteiktas, arba

b) jei prievolė grįžti nebuvo įvykdyta.

Kitais atvejais sprendimai grąžinti gali būti priimami kartu su draudimu atvykti.

2. Draudimo atvykti trukmė nustatoma kiekvienu atveju tinkamai atsižvelgiant į visas su konkrečiu atveju susijusias aplinkybes ir iš esmės neviršija penkerių metų. Ji vis dėlto gali viršyti penkerius metus, jei trečiosios šalies pilietis kelia rimtą grėsmę viešajai tvarkai, valstybės saugumui ar nacionaliniam saugumui.

<...>“

Švedijos teisė

8 *Utlänningslag (2005:716)* (Užsieniečių įstatymas (2005:716)) 8 skyriaus 6a straipsnyje nurodyta:

„Jei kyla klausimas dėl užsieniečio, turinčio galiojantį leidimą gyventi šalyje arba bet kokią kitą leidimą gyventi kitoje [Europos Sąjungos] valstybėje narėje, išsiuntimo ar grąžinimo pagal [šio skyriaus] 2, 3 arba 6 straipsnius, kompetentinga institucija ragina užsienietį savanoriškai per pagrįstą terminą grįžti į kitą Sąjungos valstybę narę. Kompetentinga institucija sprendimą dėl išsiuntimo arba grąžinimo gali priimti tik jeigu užsienietis neįvykdė tokio raginimo.

Pirma pastraipa netaikoma, jeigu:

<...>

5. tikėtina, kad užsienietis neįvykdys raginimo.

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

9 2022 m. kovo 23 d. trečiosios šalies pilietis A. L. buvo patikrintas kelyje Švedijoje. Atlikdama šį patikrinimą Švedijos policijos institucija konstatavo, kad A. L. neturėjo nei leidimo gyventi, nei leidimo dirbti Švedijoje. Vis dėlto jis pateikė leidimą gyventi Kroatijoje, kuris galiojo iki 2022 m. birželio 25 d., ir teigė, kad dirbo Kroatijos agentūroje, kuri išnuomojo jo paslaugas Švedijos įmonei.

10 Tą pačią dieną ši policijos institucija priėmė sprendimą; juo nurodė A. L. išvykti iš Švedijos teritorijos. Kartu su šiuo sprendimu buvo nustatytas draudimas atvykti į Švediją trejus metus. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad minėta policijos institucija neragino A. L. savo iniciatyva grįžti į Kroatiją, nes, jos nuomone, buvo tikėtina, kad jis tokio raginimo neįvykdys.

11 2022 m. balandžio 1 d. A. L. išvyko į Zagrebą (Kroatija).

- 12 Šios nutarties 10 punkte nurodytą sprendimą A. L. apskundė Migracijos tarnybai. Kadangi tas skundas buvo atmestas, A. L. tokį sprendimą atmesti apskundė *Förvaltningsrätten i Göteborg migrationsdomstolen* (Geteborgo administracinis teismas, nagrinėjantis bylas imigracijos srityje, Švedija), t. y. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.
- 13 Tam teismui kyla klausimas, ar Užsieniečių įstatymo (2005:716) 8 skyriaus 6a straipsnis, kuriuo į Švedijos teisės sistemą perkelta Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalis, yra suderinamas su šia direktyva.
- 14 Tiesa, 6a straipsnio pirmoje pastraipoje pagal direktyvos 6 straipsnio 2 dalį numatyta, kad kompetentinga nacionalinė institucija turi leisti trečiosios šalies piliečiui, turinčiam leidimą gyventi valstybėje narėje, savo iniciatyva išvykti į tą valstybę narę prieš priimdama sprendimą dėl galimo jo grąžinimo. Vis dėlto minėto 6a straipsnio antros pastraipos 5 punkte numatyta išimtis, kuri nenumatyta minėtos direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje: jeigu tikėtina, kad šis trečiosios šalies pilietis nevyks į tą valstybę narę, sprendimas jį grąžinti gali būti priimtas šiai institucijai prieš tai nesuteikus leidimo jam išvykti į tą valstybę narę.
- 15 Šiomis aplinkybėmis *Förvaltningsrätten i Göteborg, migrationsdomstolen* (Geteborgo administracinis teismas, nagrinėjantis bylas imigracijos srityje) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Kaip reikia aiškinti Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalį? Ar ją reikia aiškinti taip, kad trečiosios šalies pilietis turi būti paragintas iš valstybės narės, kurios teritorijoje jis yra neteisėtai, nedelsiant grįžti į valstybę narę, kurioje jis turi galiojantį leidimą gyventi, išskyrus atvejus, kai reikalavimas trečiosios šalies piliečiui nedelsiant išvykti iš šalies pagrįstas su viešąja tvarka arba nacionaliniu saugumu susijusiomis priežastimis?
 2. Ar Direktyvoje 2008/115 arba kitame Sąjungos teisės akte yra pateiktos gairės dėl pasekmių, kurių atsiranda nacionalinei institucijai neparaginus išvykti pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalį? Ar tai, kad nebuvo paraginta išvykti, reiškia, jog sprendimas dėl išsiuntimo ir sprendimas dėl draudimo sugrįžti negalioja?
 3. Jeigu Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalis apima tokį raginimą ir pasekmes, ar ji pakankamai aiški ir tiksli, kad veiktų tiesiogiai?
 4. Ar tokia nacionalinio įstatymo nuostata, kaip Užsieniečių įstatymo [(2005:716)] 8 skyriaus 6a straipsnyje įtvirtinta Švedijos norma, kuri numato papildomas tikėtino raginimo išimtis, yra suderinamas su Sąjungos teise?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 16 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį, jeigu atsakymą į klausimą, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, galima aiškiai nustatyti iš jurisprudencijos arba jeigu atsakymas į tokį klausimą nekelia jokių pagrįstų abejonių, Teisingumo Teismas, vadovaudamasis teisėjo pranešėjo siūlymu ir išklausęs generalinį advokatą, bet kada gali nuspręsti priimti sprendimą motyvuota nutartimi.
- 17 Ši nuostata turi būti taikoma šioje byloje.

Dėl pirmojo ir ketvirtojo klausimų

- 18 Pirmuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu ir pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad valstybės narės kompetentingos institucijos privalo leisti šios valstybės narės teritorijoje neteisėtai esančiam trečiosios šalies piliečiui, turinčiam kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą gyventi šalyje ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, išvykti į tą kitą valstybę narę prieš priimdama sprendimą jį grąžinti (atsižvelgiant į atvejį), net jei šios institucijos mano, kad tikėtina, jog tas asmuo nevykdys raginimo išvykti į tą kitą valstybę narę.
- 19 Pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalį neteisėtai valstybės narės teritorijoje esantys trečiosios šalies piliečiai, kurie turi kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą joje gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, turi nedelsiant išvykti į tos kitos valstybės narės teritoriją. Kai toks trečiosios šalies pilietis nesilaiko šio reikalavimo arba kai iš trečiosios šalies piliečio nedelsiant išvykti reikalaujama dėl viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo sumetimų, taikoma šio 6 straipsnio 1 dalis. Pastarojoje nuostatoje numatyta, kad valstybės narės priima sprendimą grąžinti kiekvieną trečiosios šalies pilietį, neteisėtai esantį jų teritorijoje.
- 20 Iš minėto 6 straipsnio 2 dalies matyti, kad trečiosios šalies piliečiui, kuris neteisėtai yra valstybės narės teritorijoje, bet turi kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą joje gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, turi būti suteikta galimybė išvykti į tą valstybę narę, užuot iš karto priimant sprendimą jį grąžinti, nebent tai būtina dėl viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo sumetimų (šiuo klausimu žr. 2021 m. vasario 24 d. Sprendimo *M ir kt. (Perdavimas valstybei narei)*, C-673/19, EU:C:2021:127, 35 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 21 Taigi šios nuostatos negalima aiškinti kaip nustatančios Direktyvos 2008/115 taikymo srities išimtį, kuri papildo jos 2 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas išimtis ir pagal kurią valstybės narės gali netaikyti bendrų grąžinimo standartų ir tvarkos neteisėtai jose esantiems trečiųjų šalių piliečiams, kai jie atsisako nedelsiant grįžti į valstybės narės, kuri jiems pripažįsta teisę gyventi šalyje, teritoriją (2021 m. vasario 24 d. Sprendimo *M ir kt. (Perdavimas valstybei narei)*, C-673/19, EU:C:2021:127, 36 punktas).
- 22 Atvirkščiai, jeigu šie piliečiai atsisako nedelsiant grįžti į tą teritoriją, valstybės narės, kurių teritorijoje šie piliečiai yra neteisėtai, iš esmės privalo pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalį, siejamą su šio straipsnio 1 dalimi, priimti sprendimą grąžinti, įpareigojantį minėtus piliečius išvykti iš Sąjungos teritorijos (2021 m. vasario 24 d. Sprendimo *M ir kt. (Perdavimas valstybei narei)*, C-673/19, EU:C:2021:127, 37 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 23 Be to, kaip matyti tiek iš Direktyvos 2008/115 pavadinimo, tiek iš jos 1 straipsnio formuluotės, ja nustatyti „bendri standartai ir tvarka“, kuriuos turi taikyti kiekviena valstybė narė neteisėtai esantiems trečiųjų šalių piliečiams grąžinti. Iš minėto žodžių junginio, taip pat iš suderintos šios direktyvos sistemos matyti, kad valstybės narės gali nukrypti nuo šių standartų ir tvarkos tik šioje direktyvoje, be kita ko, jos 4 straipsnyje, numatytais sąlygomis (2011 m. balandžio 28 d. Sprendimo *El Dridi*, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 32 punktas).

- 24 Pagal 4 straipsnio 3 dalį valstybėms narėms leidžiama priimti ar palikti galioti neteisėtai esantiems trečiųjų šalių piliečiams palankesnes nuostatas nei numatytosios Direktyvoje 2008/115, jeigu tos nuostatos yra su ja suderinamos. Vis dėlto šia direktyva valstybėms narėms neleidžiama taikyti griežtesnių normų ja sureglamentuotoje srityje (2011 m. balandžio 28 d. Sprendimo *El Dridi*, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 33 punktas).
- 25 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad Direktyvoje 2008/115 detalčiai numatyta, kokią procedūrą turi taikyti kiekviena valstybė narė neteisėtai joje esantiems trečiųjų šalių piliečiams grąžinti, ir įtvirtinta atskirų šios procedūros etapų eilės tvarka (2011 m. balandžio 28 d. Sprendimo *El Dridi*, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 34 punktas).
- 26 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies aiškinimas, pagal kurį šia nuostata valstybių narių kompetentingoms institucijoms leidžiama priimti sprendimą grąžinti, kai „tikėtina“, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis neįvykdys raginimo nedelsiant išvykti į valstybės narės, išdavusios jam galiojantį leidimą joje gyventi arba kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, teritoriją, reikštų, kad būtų nustatyta išimtis, kuri nenumatyta šio 6 straipsnio 2 dalyje, todėl ši nuostata prarastų savo veiksmingumą.
- 27 Atsižvelgiant į šiuos motyvus, į pirmąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti taip: Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad valstybės narės kompetentingos institucijos privalo suteikti galimybę šios valstybės narės teritorijoje neteisėtai esančiam trečiosios šalies piliečiui, turinčiam kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą joje gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, išvykti į tą kitą valstybę narę prieš priimdamos sprendimą jį grąžinti (atsižvelgiant į atvejį), net jei mano, kad tikėtina, jog tas asmuo nevykdys raginimo išvykti į tą kitą valstybę narę.

Dėl trečiojo klausimo

- 28 Trečiuoju klausimu, kurį reikia nagrinėti antroje vietoje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad tiek, kiek pagal ją reikalaujama, kad valstybės narės suteiktų galimybę neteisėtai jų teritorijoje esantiems trečiųjų šalių piliečiams išvykti į valstybę narę, kuri jiems išdavė galiojantį leidimą joje gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, prieš priimdamos sprendimą juos grąžinti (atsižvelgiant į atvejį), ši nuostata veikia tiesiogiai, todėl privatus asmenys gali ja remtis nacionaliniuose teismuose.
- 29 Iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad visais atvejais, kai direktyvos nuostatos, sprendžiant iš jų turinio, yra besąlyginės ir pakankamai tikslios, asmenys gali pagrįstai jomis remtis nacionaliniuose teismuose prieš atitinkamą valstybę narę, jei ši per nustatytą terminą neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę arba ją perkėlė netinkamai (2022 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimo *TL (Vertimo žodžiu ir raštu nebuvimas)*, C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, 49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 30 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Sąjungos teisės nuostata yra, viena vertus, besąlyginė, kai joje nustatomas su jokia sąlyga nesiejamas įpareigojimas, kurį įgyvendinant ar kurio poveikiui atsirasti nereikia priimti jokio kito Sąjungos institucijų ar valstybių narių akto, ir, antra, pakankamai tiksli, kad teisės subjektas galėtų ja remtis, o teismas – taikyti, jeigu joje įpareigojimas suformuluotas nedviprasmiškai (2022 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimo *TL (Vertimo žodžiu ir raštu nebuvimas)*, C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 31 Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad nors direktyva valstybėms narėms suteikia tam tikrą diskreciją priimant jos įgyvendinimo tvarką, šios direktyvos nuostata gali būti laikoma besąlygine ir tiksli, jeigu joje valstybėms narėms nedviprasmiškai nustatyta konkreti pareiga pasiekti rezultatą, kuriai netaikoma jokia joje įtvirtintos normos taikymo sąlyga (2022 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimo *TL (Vertimo žodžiu ir raštu nebuvimas)*, C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, 51 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 32 Nagrinėjamu atveju, kaip nurodyta šios nutarties 25 punkte, Direktyvoje 2008/115 tiksliai nustatyta, kokią procedūrą turi taikyti kiekviena valstybė narė neteisėtai joje esančių trečiųjų šalių piliečiams grąžinti, ir įtvirtinta atskirų šios procedūros etapų eilės tvarka.
- 33 Šiuo klausimu iš Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies formuluotės matyti, kad valstybė narė, kurios teritorijoje trečiosios šalies pilietis yra neteisėtai, priima sprendimą jį grąžinti pagal šio 6 straipsnio 1 dalį tik tuo atveju, kai atitinkamas trečiosios šalies pilietis nesilaiko pareigos nedelsiant išvykti į valstybės narės, kuri jam išdavė galiojantį leidimą joje gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, teritoriją, arba kai jo išvykimo nedelsiant reikalaujama dėl viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo sumetimų.
- 34 Svarbu pažymėti, pirma, kad valstybių narių pareiga suteikti galimybę neteisėtai jų teritorijoje esantiems trečiųjų šalių piliečiams išvykti į valstybę narę, išdavusią jiems galiojantį leidimą joje gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, yra besąlyginė, nes pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalį ši pareiga nesiejama su Sąjungos teisės akto priėmimu ir valstybėms narėms neleidžiama nustatyti šios pareigos sąlygų ar apriboti jos sritis.
- 35 Antra, nors Direktyva 2008/115 valstybėms narėms paliekama tam tikra diskrecija priimti praktines priemones, skirtas šios direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje numatytai procedūrai įgyvendinti, pagal šią nuostatą joms nedviprasmiškai nustatyta pareiga suteikti galimybę neteisėtai jų teritorijoje esantiems trečiųjų šalių piliečiams vykti į valstybę narę, kuri jiems išdavė galiojantį leidimą joje gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, prieš priimant sprendimą juos grąžinti.
- 36 Atsižvelgiant į šiuos motyvus, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad tiek, kiek pagal ją reikalaujama, kad valstybės narės suteiktų galimybę neteisėtai jų teritorijoje esantiems trečiųjų šalių piliečiams išvykti į valstybę narę, kuri jiems išdavė galiojantį leidimą joje gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, prieš priimdamos sprendimą juos grąžinti (atsižvelgiant į atvejį), ši nuostata veikia tiesiogiai, todėl privatūs asmenys gali ja remtis nacionaliniuose teismuose.

Dėl antrojo klausimo

- 37 Antruoju klausimu, kurį reikia nagrinėti paskutinį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad jeigu valstybė narė pažeidžia šią nuostatą ir nesuteikia galimybės neteisėtai jos teritorijoje esančiam trečiosios šalies piliečiui nedelsiant išvykti į valstybę narę, kuri jam išdavė galiojantį leidimą joje gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, prieš priimdama sprendimą jį grąžinti, šis sprendimas grąžinti ir kartu nustatytas draudimas atvykti negalioja.
- 38 Pagal Sąjungos teisės viršenybės principą tuo atveju, kai negali aiškinti nacionalinės teisės aktų taip, kad jie atitiktų Sąjungos teisės reikalavimus, kiekvienas nacionalinis teismas, į kurį kreiptasi pagal jo jurisdikciją, kaip valstybės narės įstaiga, privalo netaikyti jokios nacionalinės teisės

nuostatos, prieštaraujančios Sąjungos teisės nuostatai, kuri tiesiogiai veikia jo nagrinėjamoje byloje, kaip nagrinėjamu atveju – Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalis (šiuo klausimu žr. 2022 m. kovo 10 d. Sprendimo *Landkreis Gifhorn*, C-519/20, EU:C:2022:178, 101 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 39 Vadinasi, kiekvienas nacionalinis teismas, į kurį kreiptasi pagal jo jurisdikciją, turi atsisakyti savo nagrinėjamoje byloje taikyti tokias nacionalinės teisės nuostatas, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, nebent galėtų jas aiškinti taip, kad jos atitiktų Sąjungos teisę (šiuo klausimu žr. 2022 m. kovo 10 d. Sprendimo *Landkreis Gifhorn*, C-519/20, EU:C:2022:178, 102 punktą).
- 40 Šiuo klausimu nacionalinis teismas privalo atsižvelgti, be kita ko, į tai, kad tai reiškia pareigą prireikus imtis visų priemonių visiškam Sąjungos teisės veiksmingumo užtikrinimui palengvinti (2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe*, C-239/09, EU:C:2010:778, 53 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 41 Pagal ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą lojalaus bendradarbiavimo principą valstybės narės privalo pašalinti neteisėtas Sąjungos teisės pažeidimo pasekmes (2020 m. birželio 25 d. Sprendimo *A ir kt. (Vėjo jėgainės Alteryje ir Nevelėje)*, C-24/19, EU:C:2020:503, 83 punktas). Iš to matyti, kad kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos, įskaitant nacionalinius teismus, nagrinėjančius skundą dėl nacionalinės teisės akto, priimto pažeidžiant Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalį, vykdydamos savo įgaliojimus privalo imtis visų būtinų priemonių, kad ištaisytų nacionalinės valdžios institucijos išsipareigojimų, kylančių iš šios nuostatos, nesilaikymą. Pavyzdžiui, pagal nacionalinę teisę tai gali lemti sprendimo grąžinti ir kartu su juo priimto sprendimo, kaip antai draudimo atvykti pagal šios direktyvos 11 straipsnį, negaliojimą.
- 42 Atsižvelgiant į šiuos motyvus, į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad jeigu valstybė narė pažeidžia šią nuostatą ir nesuteikia galimybės neteisėtai jos teritorijoje esančiam trečiosios šalies piliečiui nedelsiant išvykti į valstybę narę, kuri jam išdavė galiojantį leidimą joje gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, prieš priimdama sprendimą jį grąžinti, kompetentingos nacionalinės institucijos, įskaitant nacionalinius teismus, nagrinėjančius skundą dėl šio sprendimo grąžinti ir kartu taikomo draudimo atvykti, privalo imtis visų būtinų priemonių, kad ištaisytų nacionalinės valdžios institucijos išsipareigojimų, kylančių iš šios nuostatos, nesilaikymą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 43 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nutaria:

- 1. 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 6 straipsnio 2 dalis**

turi būti aiškinama taip:

valstybės narės kompetentingos institucijos privalo suteikti galimybę šios valstybės narės teritorijoje neteisėtai esančiam trečiosios šalies piliečiui, turinčiam kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą joje gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, išvykti į tą kitą valstybę narę prieš priimdamos sprendimą jį grąžinti (atsižvelgiant į atvejį), net jei mano, kad tikėtina, jog tas asmuo nevykdys raginimo vykti į tą kitą valstybę narę.

2. Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalis

turi būti aiškinama taip:

tiesiogiai, todėl privatiems asmenims gali ja remtis nacionaliniuose teismuose.

3. Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalis

turi būti aiškinama taip:

jeigu valstybė narė pažeidžia šią nuostatą ir nesuteikia galimybės neteisėtai jos teritorijoje esančiam trečiosios šalies piliečiui nedelsiant išvykti į valstybę narę, kuri jam išdavė galiojantį leidimą joje gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, prieš priimdama sprendimą jį grąžinti, kompetentingos nacionalinės institucijos, įskaitant nacionalinius teismus, nagrinėjančius skundą dėl šio sprendimo grąžinti ir kartu taikomo draudimo atvykti, privalo imtis visų būtinų priemonių, kad ištaisytų nacionalinės valdžios institucijos įsipareigojimą, kylančių iš šios nuostatos, nesilaikymą.

Parašai.